

САВЕЗ РАЧУНОВОЂА И
РЕВИЗОРА СРБИЈЕ
Бр. 78
01. 06 20 16 год
БЕОГРАД, Његошева 19, п фак 401

САВЕЗ РАЧУНОВОЂА И РЕВИЗОРА СРБИЈЕ

Serbian Association of Accountants and Auditors

ЗАКЉУЧЦИ СА 47. СИМПОЗИЈУМА СИМПОЗИЈУМСКИ ОДБОР

У периоду од 26. до 28. маја 2016. године, у организацији Савеза рачуновођа и ревизора Србије, на Златибору је одржан традиционални 47. симпозијум - Рачуноводство и пословне финансије у савременим условима - под називом **“Импликације финансијског извештавања на економску активност у Републици Србији”**. Одржани Симпозијум је имао карактер научног скупа са међународним учешћем.

На овом највишем научном скупу рачуноводствене професије у Србији, чији су суорганизатори Економски факултети Универзитета у Београду, Нишу, Крагујевцу, Новом Саду и Косовској Митровици, уз учешће представника државних и приватних факултета економског усмерења, професионалних рачуновођа из привреде, јавног сектора и рачуноводствених предузећа и агенција из Србије, Републике Српске, Црне Горе, Македоније и Бугарске размотрени су најактуелнији проблеми рачуноводства и рачуноводствене професије. Компетентни аутори су саопштили 19 реферата, систематизованих у три тематске целине: **Поузданост финансијских извештаја за одлучивање, Контролинг као концепт ефикасног управљања и Квалитет извештавања у јавном сектору**. Сви радови штампани су у часопису Рачуноводство.

На основу изложених реферата од стране аутора и дискусија, учесницима скупа су предложени закључци који су једногласно усвојени. Закључке наводимо у наставку.

1. Анализа перформанси привреде у периоду 2007-2014. показује да је **привреда у целини изложена високим ризицима од неликвидности и несолвентности, а самим тим и од стечаја**. Главни узрок томе је недовољна профитабилност и неконкурентност српске привреде, што онемогућава значајније инвестирање и потребан раст. Ниска пословна ефикасност, недовољна продуктивност капацитета, пораст задуживања и високи финансијски расходи представљају велике проблеме. Одсуство финансијске дисциплине има за последицу егзистирање великог броја предузећа која не плаћајући своје обавезе угрожавају здраве делове привреде.

International
Federation of
Accountants

Federation of
European Accountants
Federation des Experts
comptables Européens

International
Accounting
Standards
Board

FCM

Fédération des
Experts Comptables
Méditerranéens

South-East
Europe Federation
of Professional
Accountants

-
- Ген. секретар 3239-444 • Секретаријат 3344-447, 3345-001 • Едукација 3344-404 • Чланство 3343-215 •
 - Уредништво 3241-948 • Саветници 3233-076, 3344-543 • Претплата и продаја 3233-088, 3238-611 •
 - Рачуноводство 3344-405 • Телефакс 3231-220, 3345-527 • www.srrs.rs • E-mail: info@srrs.rs •
 - Текући рачуни • 145-4955-48 • 355-1007841-95 • 170-30005006000-83 •
 - Београд, Његошева 19 • п.ф. 403 • ПИБ 100299567 • Мат. бр. 07000464 • Шифра делат. 9412

2. Опоравак српске привреде подразумева стварање подстицајног пословног амбијента, структурне реформе и извозно оријентисане инвестиције. Дугорочно одржив економски раст може обезбедити само здрава привреда, са високим нивоом конкурентности. Пословни амбијент не можемо повољно оценити ако у привреди постоји више од **27.000 предузећа која немају ниједног запосленог**, а стварају више од 28 милијарди губитака (21% од укупних нето губитака привреде у 2014. години), ако **само око 56% предузећа у 2014. години исказује добитке**, ако је у великом броју предузећа **губитак изнад висине капитала** и ако је **блокирано више од 50.000 рачуна**.

3. Стање на подручју финансијског извештавања, као битне детерминанте пословног амбијента, веома је узнемиравајуће. Систем финансијског извештавања, према актуелној законској регулативи нуди финансијске извештаје који нису упоредиви у времену у националним оквирима, нису упоредиви на међународном плану, као ни са релевантном глобалном и регионалном регулативом. **Више од 1/5 предузећа (22,4%) не доставља (или доставља неисправне) финансијске извештаје**. У данашњем систему финансијског извештавања, као ниједном до сада, **регулатор оставља простор за манипулације**, остављајући могућност да се исти извештаји разликују у зависности од тога да ли се достављају за статистичке потребе (који су у збиру непотпуни и нетачни) или за друге екстерне кориснике. Нестабилност система финансијског извештавања, која се најбоље може видети из чињенице да је **за 20 година промењено чак пет закона о рачуноводству**, уноси додатну несигурност за инвеститоре.

4. Суштински проблем представља **систематско маргинализовање и урушавање рачуноводствене професије** игнорисањем потребе да професионални рачуновођа кроз обавезно сертификавање, усклађено са међународним стандардима едукације, докаже своју компетентност. Са јасним овлашћењима и одговорностима, од компетентних рачуновођа се може очекивати да преко обезбеђења квалитетних извештаја **брину и штите све кориснике финансијских извештаја, укључујући и заштиту државних интереса**. Несхватљиво пристрасна законска регулатива која дели професију на неподобну (рачуноводствену, свуда у свету признату) и подобну (ревизорску, вештачки издвојену из рачуноводствене професије) представља озбиљну препреку достизању потребног квалитета. Чак и када би регулатива била савршена, а није, квалитет се не може постићи без професионалних рачуновођа који су кључни ослонац припремања и презентовања квалитетних финансијских извештаја. **Потпуна либерализација тржишта рачуноводствених услуга обесмишљава једну од најстаријих професија** у чијој основи стоји компетентност просуђивања, базирана на специфичним знањима, интелектуалним вредностима и етичком понашању професионалних рачуновођа у пословној пракси. Такве компетенције нису својствене било коме, али законска регулатива даје право да се таквим пословима од јавног интереса бави било ко. То није случај ни у једној другој професији од јавног интереса, као што су право, медицина и сл.

5. **Императив је хитно успостављање квалитетног система финансијског извештавања** који ће бити теоријски утемељен, усклађен са међународном регулативом, који ће вратити поверење у финансијске извештаје, омогућити њихову упоредивост и разумљивост за стране инвеститора и који ће коначно вратити кредибилитет рачуноводственој професији у највећој мери нарушен непрофесионалним и неодговорним понашањем регулатора. Ово захтева **редизајнирње законодавног и регулаторног оквира финансијског извештавања**

у складу са међународним стандардима и директивама ЕУ, реафирмисање статуса рачуноводствене професије, уважавање међународно признатог статуса националне професионалне организације пуноправне чланице ИФАС-а, редефинисање статуса, овлашћења и одговорности Националне комисије за рачуноводство и уређивање јавног надзора над рачуноводственом професијом и њеним услугама у складу са међународним достигнућима.

6. Генерално, држава, најчешће после појаве великих финансијских скандала, има потребу да појача своју регулаторну улогу. Међутим, **прекомерно уплитање у рачуноводствену професију**, нарочито у одсуству озбиљне инфраструктурне подршке и недостатка компетентности, може створити озбиљне **дугорочне штете и за професију и за националну економију**, што се у Србији дешава. Обезбеђење квалитета финансијског извештавања је императив, али то се не може постићи неодмереном регулаторном интервенцијом, већ сарадњом са професионалним организацијама чланицама Међународне федерације рачуновођа и Европске федерације рачуновођа и независним рачуноводственим институцијама које су заинтересоване за квалитет финансијског извештавања.

7. Сива економија је један од највећих непријатеља бржег развоја националне економије. Сузбијањем сиве економије био би побољшан пословни амбијент, што би утицало на повећање броја предузећа, броја запослених и повећања буџетских прихода. Рачуноводство је, као својеврсни чувар имовине и чувар поверења, природни непријатељ сиве економије. Нажалост, **национални програм за сузбијање сиве економије не препознаје важност рачуноводства и рачуноводствене професије** на овом подручју.

8. Примена међународних стандарда и сета пратеће регулативе (која је изопштена последњим Законом о рачуноводству) **учвршћује поверење инвеститора у финансијске извештаје**. Њихова примена омогућава уједначавање националне са широко прихваћеном међународном рачуноводственом праксом извештавања како би се достигло истинито и поштено извештавања. У том контексту, примера ради, захтеви МСФИ 9 доприносе стварању услова за стабилизацију финансијског система националне економије. Његова примена могла би да има утицаја на цену капитала, кредитну и инвестициону политику финансијских институција и њихову укупну кредитну активност. Потпуна имплементација МРС 19 – Примања запослених, чија примена је комплексна, захтева усаглашавање радног, пензионог и пореског законодавства са захтевима стандарда, што би нас приближило уобичајеној међународној пракси.

9. Финансијски хеџинг омогућава менаџменту да употребом деривата стабилизује резултат и новчане токове предузећа којим управља и да на тај начин, смањујући неизвесност и цену капитала, повећа његову вредност. То налаже стварање услова за **транспарентно извештавање о последицама које хеџ трансакције имају на финансијски и приносни положај предузећа**. Од знатно флексибилнијег приступа у обухватању хеџ трансакција, садржаног у оквиру МСФИ 9, се очекује да ће нови критеријуми и поступци за оцену ефективности хеџ трансакција стимулисати већи број предузећа да усвајају нове хеџ стратегије и да на њих примењују правила хеџ рачуноводства. Ипак, при примени новог модела треба бити опрезан, јер велика флексибилност доноси већи степен просуђивања и субјективности, што може смањити ниво поузданости финансијских извештаја.

10. Развој комуникационих и информационих технологија омогућава развој дигиталног **финансијског извештавања које доприноси да пословне**

информације буду доступне сваком, на било ком месту и у било које време. Кључну улогу у процесу обезбеђења оваквог начина извештавања има примена међународног XBRL стандарда за размену пословних информација. Дигитализација финансијског извештавања се испољава у низу пословних и друштвених предности у вези са прикупљањем, складиштењем и разменом финансијских и пословних информација, као и значајним уштедама у трошковима. Искуства показују да најважнију улогу у процесу прихватања овог пројекта имају држава, која треба да донесе релевантну регулативу, и професионалне организације, које имају важну улогу у процесу едукације професионалних рачуновођа. Нажалост, подршка државе и кључних субјеката у процесу извештавања оваквом пројекту изостаје.

11. Потреба за контролингом је веома изражена у предузећима у Србији, нарочито ако имамо у виду да велики број предузећа има незадовољавајућу профитабилност, недовољне пословне добитке, незадовољавајуће профитне марже и низак обрт, што јасно упућује на закључак да је квалитет пословног управљања на ниском нивоу. Ширење информационе понуде која долази из контролинга треба да допринесе квалитетнијем одлучивању и бољим резултатима предузећа. Иако је примена контролинга у Србији скромна и своди се на његову заступљеност у предузећима са већинским страним капиталом, охрабрује чињеница да јача свест о томе да је контролинг потребан већини предузећа и да расте потреба за ангажовањем већег броја запослених који поседују овакве компетенције. Његова примена у пракси захтева континуирану едукацију, где своје место мора да пронађу образовне институције и професионалне рачуноводствене организације, на шта упућују међународни стандарди едукације и етике.

12. Информације по сегментима, које омогућавају сагледавање извора добитака и изложеност делова предузећа ризицима, **од суштинског су значаја за инвестициону анализу и одлучивање од стране инвеститора,** баш као што су **од кључног значаја за менаџере у процесу управљања пословно разуђеним портфолијом сложенијих предузећа.** Значајан заокрет на овом подручју представља залагање инвеститора за примену тзв. менаџмент приступа у процесу екстерног извештавања по сегментима, што је последица њихове жеље да ствари на овом подручју виде очима менаџера предузећа. Проблем на овом подручју је у томе што је нови Закон о рачуноводству смањео круг обвезника сегментног извештавања, тако што је ограничио примену великих стандарда само на велика предузећа и јавна друштва и што је, уз то, подигао критеријум разврставања предузећа. На тај начин, пословно сложенији ентитети који нису обвезници извештавања према великим стандардима су ослобођени обавезе публиковања таквих информација.

13. Континуирани притисци власника на менаџмент у погледу креирања додате вредности у веома нестабилном окружењу утичу да се **контролинг посматра као нужност, а не као једна могућа опција.** Трендови који обележавају контролинг су пословно партнерство између менаџера и контролора, развој тзв. еколошког контролинга, развијање контролинга нематеријалне имовине у смислу састављања биланса знања, управљање великим обимом података, стратегијске анализе неопходне за развијање и примену корпоративних и пословних стратегија, управљање ефективношћу предузећа, као и усмереност на информације које су релевантне за тржиште капитала.

14. Контролинг као процес има значајну улогу у јавном сектору, али та улога није данас довољно препозната, те отуда и његова скромна примена у пракси. Његов значај се пре свега огледа у постављању тзв. друге линије одбране у процесу обезбеђења функционисања интерне финансијске контроле у јавном сектору,

нарочито у сегменту финансијског управљања и контроле. Носиоци успостављања и развоја контролинга морају бити руководиоци на највишим нивоима, ослањајући се при томе на своје контролоре, који се морају издићи изнад захтева званичног финансијског извештавања и усмерити пажњу на подржавање управљачких активности, како би се реализовали циљеви финансијског управљања и контроле.

15. Интерни надзор у јавном сектору треба да допринесе подизању квалитета управљања у процесу располагања јавним ресурсима, унапређењу ефикасности трошења средстава и ефикаснијем управљању ризицима. Успостављање интерне финансијске контроле у јавном сектору, система развијеног од стране Европске комисије, представља један од услова садржаних у преговарачком поглављу 32, те су усклађивања на овом подручју са правним тековинама ЕУ и релевантним међународним стандардима неопходна. Међутим, чињеница је да бројни субјекти државне ревизије нису успоставили интерну контролу и интерну ревизију, велики број од њих у својим систематизацијама није чак ни предвидео радна места за интерну контролу и ревизију, док се код оних који су ове системе успоставили јављају проблеми у функционисању. При томе, делокруг њиховог рада углавном у домену обезбеђења законитости, али није у довољној мери усмерен на управљање ризицима.

16. Постојећа организација буџетског рачуноводства и правила на којима оно почива не задовољавају информационе захтеве јавности због тога што су финансијски извештаји које генерише буџетско рачуноводство непоуздани, непотпуни и неупоредиви и што су неусаглашене евиденције у делу буџетских прихода и расхода између надлежног ентитета, односно Министарства финансија и других буџетских корисника. Главни узрок недовољно квалитетног финансијског извештавања у буџетском рачуноводству је постојећа правна регулатива и занемаривање значаја професионалне регулативе. Кључне проблеме представљају неустројене евиденције, неједнообразност евидентирања трансакција, недоследна примена или непостојање рачуноводствених политика, као и неадекватни системи интерне контроле и финансијског управљања. Посебан проблем представља неусаглашеност законских и подзаконских аката, као и чињеница да ни у једном законском и подзаконском акту није прецизно дефинисана одговорност за непоуздане извештаје.

17. Примена програмског модела буџетирања омогућава ефикасно мерење перформанси јавног сектора. У те сврхе финансијско извештавање на готовинској основи мора да уступи место примени МРС за јавни сектор уз пуну примену обрачунске рачуноводствене основе. На тај начин добиће се релевантне информације за мерење успешности, али и упоредиве информације за контролу извршења конкретних програма и пројеката.

18. Финансијско извештавање здравствених установа, уосталом као и осталих буџетских корисника, карактерише недоследност, непрецизност и неусаглашеност националних прописа. Ово упућује да се и на овом подручју мора извршити хармонизација националних прописа са међународним законодавством, што опет подразумева и прелазак са готовинске на обрачунску основу рачуноводства. Достизање потребног квалитета финансијског извештавања на овом подручју захтева адекватну едукацију професионалних рачуновођа у јавном сектору, што је вишеструко јефтиније од трошкова који настају као последица неквалитетног финансијског извештавања.

19. Због свега претходног потребно је извршити хитну реформу система финансијског извештавања у јавном сектору, односно променити постојећи

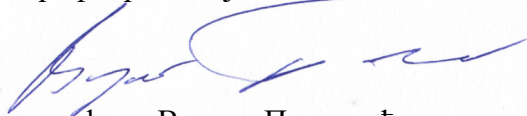
законодавни оквир којим се уређује буџетско рачуноводство. У том контексту потребно је стандардизовати и хармонизовати финансијско извештавање применом међународних рачуноводствених стандарда за јавни сектор, организовати транспарентно буџетско рачуноводство на обрачунској основи, уредити рачуноводствену евиденцију у смислу обезбеђења потпуности и поузданости и признати и унапредити улогу и одговорност професионалних рачуновођа.

У циљу стандардизације рачуноводства реалног и јавног сектора подржава се ранија иницијатива бр. 161, од 13.12.2012. за уређење система финансијског извештавања Савеза РР Србије достављена Министарству финансија која је подржана од: државних економских факултета, приватних универзитета и факултета економског усмерења, асоцијација привреде и других струковних удружења. Иницијатива је објављена у часопису "Глас рачуновођа", бр. 21 и 22 из 2013. године, који је достављен надлежним регулаторним органима и другим ентитетима заинтересованим за квалитет финансијских извештаја и налази се у прилогу Закључака са 47. симпозијума Савеза РР Србије.

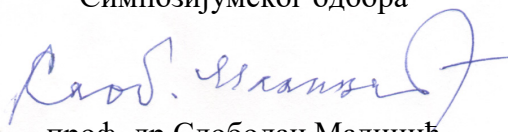
Комисија за закључке:

проф. др Дејан Малинић, председник

проф. др Благоје Новићевић, члан

проф. др Владан Павловић, члан

Председник
Симпозијумског одбора

проф. др Слободан Малинић